

РЕЦЕНЗІЇ

ЩЕ ОДИН КРОК У ДОСЛІДЖЕННЯХ ЗІ СЛАВІСТИКИ

Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav), Band 17. – Verlag Otto Sagner, Munchen – Berlin – Washington/D.C., 2014. – 252 p.

11–14 вересня 2013 р. Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка приймав у своїх стінах учасників Міжнародної лінгвістичної конференції POLYSLAV XVII – членів асоціації славістів POLYSLAV⁴, які представляли Україну, Польщу, Росію, Німеччину, Швейцарію, Болгарію, Сербію, Словенію, Іспанію, Чехію, Угорщину – усього близько 50 осіб. За результатами роботи конференції, робочими мовами якої згідно з традиціями асоціації були всі слов'янські, а також англійська й німецька мови, вийшов друком черговий збірник наукових праць POLYSLAV 17, що об'єднав студії над низкою лінгвістичних, дидактичних, перекладознавчих, історико-лінгвістичних питань на матеріалі польської, української, російської, словенської, сербської, старослов'янської, чеської, русинської, болгарської мов. Статті у збірнику охоплюють широке коло лінгвістичних проблем і подані українською, польською, англійською, русинською, російською мовами. Уперше за всі роки існування асоціації славістів POLYSLAV саме в 17-му випуску її напрацювань було застосовано новий критерій відбору статей для друку шляхом подвійно-

⁴ Асоціація славістів POLYSLAV започаткувала своє існування 1997 року, коли в Констанцькому університеті (Німеччина) відбулась перша конференція, присвячена дослідженням слов'янських мов. З того часу конференція щороку відбувається в різних містах і країнах Європи і поєднує аспірантів і викладачів провідних університетів Європи, коло наукових інтересів яких охоплює широкий спектр слов'янської лінгвістичної проблематики. Сайт асоціації: <http://www.polyslav-as.org/media-en.html>.

го сліпого рецензування групою експертів із 28 осіб – докторів наук, фахівців з різних мов та різних лінгвістичних галузей, що мало забезпечити високу якість наукового матеріалу.

Найширше у виданні представлені дослідження з семантики та перекладознавства. Так, проблеми лексичної семантики висвітлюють на матеріалі польської мови *Piotr Batko* (*Czy można mówić o “znaczeniu seksualnym” jednostki języka z kształtem pragnąć? Analiza semantyczna*) й *Joanna Zaucha* (*Lingwistyczne koncepcje znaczenia określeń gradacyjnych*), на матеріалі русинської мови (діалекту) – *Aleksander Mudri* (*Гиперонимийни и гипонимийни одношения у польодільскей лексики Руснацох у Войводини*). Порівнянню семантичних аспектів уживання окремих лексем польської мови в діахронії й синхронії присвячені дослідження таких науковців, як *Aleksandra Potocka* (*Wczoraj i dziś leksemu talent. Jednemu dal pięć talentów... (Mt 25, 15 BT)*) й *Anna Kisiel* (*Wszak, wszakże, wszelako a kontekstowość partykuł*).

Ще один напрямок семантичних студій – дериваційна семантика – представлений науковою розвідкою: *Magdalena Wanot-Miśtura* (*Kierunki derywacji odrzeczownikowej na przykładzie wybranych grup semantycznych*), яка обстежує особливості словотвору в назвах професій і посад у польській мові. Питання синтаксичної семантики порушують у своїх працях дослідниці *Monika Jabłońska* (*Warianty analityczne konstrukcji celownikowych w języku polskim*), *Marta Zuchowicz* (*Charakterystyka semantyczna i syntaktyczna polskich czasowników pamiętać coś komuś i zapomnieć coś komuś*) та *Aneta Wysocka* (*Ikoniczność składni wypowiedzi dziennikarskiej. O roli sekwencyjności w relacjach Ryszarda Kapuścińskiego z przebiegu dramatycznych wydarzeń*).

Аспекти взаємодії семантики і прагматики зачіпає у своїй науковій розвідці *Sebastian Przybyszewski* (*On literality and literal sense*), розглядаючи співвідношення понять “пряме значення – переносне значення”, історію їхнього виникнення, особливості уживання, проблему втрати значення, критерії визначення тощо. Питанням історичної семантики присвячена

праця: *Katarina Begović (Hands in the Indo-European context. Semantic development of the Indo-European “left-right” opposite pair in Serbian and other Slavonic languages)*, де авторка проводить семантичну реконструкцію первинних етимологічних значень антонімічної пари “лівий-правий”, наголошуючи на необхідності комплексного підходу у вивченні лексичного значення слова із залученням як етимологічних, так і лексикологічних методів (на матеріалі сербської та інших слов'янських мов).

Взаємозв'язки семантики й просодії в первинних інтер'єктивах української мови обстежує *Олена Мельник (Семантика первинних вокалічних вигуків української мови)*, досліджуючи варіативність семантичного спектра українських вокалічних вигуків *e, u, i, y*. Питанням надсегментної фонетики присвячено також працю: *Marzena Stępień (Właściwości prozodyczne wyrażen parentetycznych. Na przykładzie języka polskiego)*, де автор вивчає просодичні властивості парентетичних конструкцій у польській мові порівняно з їх дослідженнями англійською та німецькою мовами й пропонує враховувати специфічну функцію таких конструкцій у теморематичній структурі висловлювання.

Значну увагу у POLYSLAV 17 приділено дослідженням із перекладознавства, в основному – історичного (*Екатерина Федорова. Особенности перевода инфинитивных конструкций в Толковом Евангелии от Луки Феофилакта Болгарского; Наталья Николенкова. Механизм транслитерации топонимов в переводческой практике XVII века; Ксения Комарова. О некоторых переводческих стратегиях С. С. Волчкова. На примере перевода “Достопамятное в Европе” (1747); Zofia Brzozowska. Język przekładów Ksiąg Mądrościowych Starego Testamentu w XIII–wiecznych paremijnikach słowiańskich (na przykładzie Prz 9, 1–6)*). Теоретичним і практичним аспектам сучасного перекладу присвячено праці *Марії Іваницької (Слов'янізми як проблема трансляції. Німецько-український переклад)* та *Світлани Терехової (Современные подходы в лингвистике и теории перевода. Полипарадигмальный переводческий анализ текста)*.

Окремі розвідки висвітлюють питання лінгводидактики при вивченні іноземних мов (*Katarzyna Bednarska. Kto powinien gotować, a kto zarabiać? Stereotypowe postrzeganie ról przez podręczniki do nauczania języka polskiego i języka słoweńskiego jako obcego*) та питання міжмовної інтерференції – на фонетичному рівні (*Ekaterina Kislova. Ukrainian pronunciation of the 18th century Russian clergy Issues of Existence and Status*) та на лексико-морфологічному рівні (*Яна Мацурова. Русско-чешские интерференции в чешской речи русофонных жителей Праги. Лексический аспект*).

Дещо менше порівняно зі студіями над семантичною та перекладознавчою проблематикою представлені у збірнику POLYSLAV 17 дослідження з історичної граматики та сучасних морфології й синтаксису. Так, *Joanna Getka* у своїй науковій праці *Morphology of the 18th-century "Simple Parlance" (based on selected Basilian typography publications in the Rus' language from Pochayov)*, вивчаючи морфологічні риси світських та релігійних текстів, друканих у василіанській друкарні Почаєва у XVIII ст., доходить висновку, що т. зв. проста мова цих пам'яток була мовою повсякденного спілкування, зрозумілою для всіх читачів, а отже, у цих пам'ятках прекрасно збережено розмовну українську мову кінця XVIII ст.

Питання сучасної граматики вивчають *Тетяна Жигун (Интерфікси в системі морфемних одиниць)*, *Ildikó Pálosi (Выражение рефактива в русском языке)* та *Radoslav Tsonev (Adversative conjunctions in Bulgarian colloquial speech)* – на матеріалі української, російської та болгарської мов відповідно. Синтаксичні засоби формування вербального ритму, їхнє місце серед ритмотвірних одиниць інших мовних рівнів, участь синтаксичних засобів у виконанні ритмом прагматичної функції в українському фольклорному тексті аналізує *Віра Берковець (Синтаксичний паралелізм як засіб творення ритму в українських народних замовляннях зубного болю)*.

Питанням ономастики у збірнику POLYSLAV 17 присвячена праця: *Natalia Siudzińska (Formacje ekspresywne od nazw pokrewieństwa)*, де описано експресивні форми, похідні від

власних імен, а також механізми творення експресивних форм від назв спорідненості. Дослідження слов'янської філології й історії представлені в науковій розвідці *Ольги Сапрукіної (Академик В. И. Ламанский как исследователь славянской филологии и истории)*; дослідження з історії розвитку освіти на слов'янських землях презентує *Piotr Krężel (Drogi edukacyjne Serbów w XVIII wieku)*.

Для повноти відображення лінгвістичної проблематики мов слов'янського світу в наступні випуски POLYSLAV варто було би ввести наукові розвідки на матеріалі білоруської, хорватської, македонської та деяких інших слов'янських мов, не представлених у виданні, що не є, разом із тим, недоліком рецензованого збірника, а швидше побажанням на майбутнє науковій спільноті POLYSLAV-у. Бажано було б також розширити окремі аспекти дослідження слов'янських мов, зокрема фонетичний, ономастичний, лінгводидактичний, додати фразеологічний, соціо-, психо-, етнолінгвістичні блоки тощо.

Вихід чергового збірника наукових праць POLYSLAV 17 є істотним внеском у розвиток європейської славістики. Ще одним підтвердженням значущості й наукової вагомості рецензованого збірника є той факт, що всі 30 робіт, представлені в POLYSLAV 17, нещодавно були прийняті до бази даних міжнародної системи цитування Web of Science (Режим доступу: https://apps.webofknowledge.com/Search.do?product=WOS&SID=T1ScLZZJ2qdU7Ptje6d&search_mode=GeneralSearch&prID=088feb8c-d6ce-4308-a39b-24927de91274).

Віра Берковець, канд. філол. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

Стаття надійшла до редколегії 12.04.15